

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЗЕМЛЕРОБСТВА І АГРОХІМІЇ ІМ. В. І. САЗАНОВА

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛІКАРСЬКЕ РОСЛИННИЦТВО

освітньо-наукова програма **Агрономія**
спеціальність - **201- Агрономія**
галузь знань - **20 - Аграрні науки та продовольство**
освітньо-науковий рівень – **Доктор філософії**

Розробник: Сергій Поспелов,
завідувач кафедри землеробства і агрохімії
ім. В.І. Сазанова, доктор сільськогосподарських наук,
професор

Гарант ОНП: Сергій Поспелов,
завідувач кафедри землеробства і агрохімії
ім. В.І. Сазанова, доктор сільськогосподарських наук,
професор

м. Полтава
2023

Форма опису навчальної дисципліни та інформація про розробника	
Назва навчальної дисципліни:	Лікарське рослинництво Вибіркова дисципліна професійної підготовки
Назва структурного підрозділу:	кафедра землеробства і агрохімії ім. В.І.Сазанова
викладач:	Сергій Поспєлов, д. с.-г. н., професор
контакти	ауд. 33 (навчальний корпус №1)
сторінка викладача:	https://www.pdaa.edu.ua/people/pospyelov-sergiy-viktorovych
e-mail:	sergii.pospielov@pdaa.edu.ua
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень – доктор філософії
Спеціальність	201 Агрономія
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	За відповідним рівнем, дисципліни, що передують вивченню дисципліни – «Агроекологія», «Органічне землеробство», «Стабільне рослинництво», «Організація наукових досліджень і проєктів в агрономії»

Заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни: формування у майбутнього фахівця сучасних понять з видового і сортового різноманіття, впровадження науково-обґрунтованих технологій з вирощування лікарських рослин і одержання сировини високої якості в різних ґрунтово-кліматичних умовах та землекористування різних форм власності.

Навчальна дисципліна «Лікарське рослинництво» дозволяє ЗВО набувати знання щодо агробіологічних особливостей основних видів і сортів лікарських рослин, розробляти систему вирощування лікарських культур, що вирощуються в Україні, проводити моніторинг їх росту і розвитку, приймати управлінські рішення для забезпечення високої урожайності і якості продукції.

Завдання навчальної дисципліни на основі біологічних особливостей та сучасних агротехнологій лікарських рослин здобути здобувачами вищої освіти знання про наукові основи їх ефективного вирощування.

Компетентності:

інтегральна:

Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері агрономії, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

загальні:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність розв'язувати комплексні проблеми агрономії на основі системного наукового та загального культурного світогляду із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

спеціальні (фахові):

СК2. Здатність застосовувати сучасні методи та інструменти експериментальних і теоретичних досліджень у сфері агрономії, інформаційні технології, методи комп'ютерного моделювання, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та освітній діяльності.

СК.4 Здатність аналізувати, оцінювати і прогнозувати сучасний стан і тенденції

розвитку агротехнологій вирощування сільськогосподарських культур.

СК10. Здатність здійснювати науково-дослідну та науково-виробничу діяльність зберігаючи природне та культурне надбання.

Результати навчання

РН3. Планувати і виконувати теоретичні й експериментальні дослідження з агрономії та дотичних наукових напрямів з використанням сучасних методів, технологій та інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН11. Здатність визначати та вирішувати сучасні експериментальні, теоретичні, методологічні та прикладні проблеми рослинництва, які стосуються стану і напрямків стабілізації продуктивності сільськогосподарських культур в їх зв'язку з новітніми технологіями.

Програма і структура навчальної дисципліни

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	практ	с.р.
Тема 1. Вступ. Історія та розвиток лікарського рослинництва в Україні та світі.	14	2	2	10
Тема 2. Біологічні та агроекологічні особливості багатотонажних лікарських рослин.	14	2	2	10
Тема 3. Біологічні та агроекологічні особливості малототонажних лікарських рослин.	14	2	2	10
Тема 4. Технології вирощування багаторічних лікарських рослин.	16	2	4	10
Тема 5. Технології вирощування малорічних лікарських рослин.	16	2	4	10
Тема 6. Шляхи оптимізації вирощування та регулювання якості лікарських культур.	16	2	4	10
Тема 7. Збирання та післязбиральні технології переробки та зберігання лікарських культур.	16	2	4	10
Тема 8. Лікарські культури світу, їх поширення та ринки.	14	2	2	10
Усього годин:	120	16	24	80

Оцінювання результатів навчання

Форми контролю результатів навчання

Програмні результати навчання	Форма оцінювання			Разом
	Опитування	Виконання завдань на практичних роботах	Виконання завдань самостійної роботи	
РН 3	15	15	20	50
РН 11	15	15	20	50
Разом	30	30	40	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість балів			
	РАЗОМ	у тому числі		
		опитування	Виконання завдань практичної роботи	Виконання самостійної роботи
Тема 1. Вступ. Історія та розвиток лікарського рослинництва в Україні та світі.	15	3	4	8
Тема 2. Біологічні та агроекологічні особливості багатотонажних лікарських рослин.	16	3	4	9
Тема 3. Біологічні та агроекологічні особливості малототонажних лікарських рослин.	16	3	4	9
Тема 4. Технології вирощування багаторічних лікарських рослин.	16	3	4	9
Тема 5. Технології вирощування малорічних лікарських рослин.	16	3	4	9
Тема 6. Шляхи оптимізації вирощування та регулювання якості лікарських культур.	16	3	4	9
Тема 7. Збирання та післязбиральні технології переробки та зберігання лікарських культур.	16	3	4	9
Тема 8. Лікарські культури світу, їх поширення та ринки.	16	3	4	9
Усього годин:	100	24	32	44

Критерії оцінювання видів навчальної роботи здобувачів вищої освіти

Критерій оцінювання усного опитування здобувачів вищої освіти

Рівень навчальних досягнень	Бали	Критерій оцінювання навчальних досягнень
Високий	3	Здобувачем вищої освіти надана повна відповідь на поставлене питання (не менше 90 % потрібної інформації).
Достатній	2	Здобувачем вищої освіти надана відповідь з незначними неточностями (не менше 75% потрібної інформації).
Задовільний	1	Здобувачем вищої освіти надана відповідь, яка не розкриває суті питання або проблеми (не менше 60 % потрібної інформації).

Критерій оцінювання виконання завдань на практичних заняттях здобувачів вищої освіти

Рівень навчальних досягнень	Бали	Критерій оцінювання навчальних досягнень
Високий	4	Отриманні знання глибокі, дозволяють продемонструвати необхідні вміння та навички при виконанні практичних завдань, зроблені висновки чіткі і логічні.
Достатній	3	Вміння та навички здобувачів вищої освіти при виконанні практичних завдань оцінюються вище середнього але до висновків є зауваження.

Задовільний	2	ЗВО допускає помилки при застосуванні теоретичних знань на практиці, при виконанні практичних завдань невірно робить висновки.
Низький	1	Здобувач вищої освіти частково володіє теоретичними знаннями за темою практичного завдання нездатний вірно оцінити отримані результати.

Критерій оцінювання виконання завдань самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Рівень навчальних досягнень	Бали	Критерій оцінювання навчальних досягнень
Високий	7-9	Отриманні знання глибокі, дозволяють продемонструвати необхідні вміння та навички при виконанні завдань самостійної роботи, висновки чіткі і логічні. Конспект оригінальний.
Достатній	5-7	Вміння та навички здобувачів вищої освіти при виконанні завдань самостійної роботи оцінюються вище середнього але до висновків є зауваження. Конспект не розгорнутий.
Задовільний	3-5	Здобувач вищої освіти допускає помилки при застосуванні теоретичних знань на практиці, при виконанні завдань самостійної роботи, невірно робить висновки. В конспекті розглянуті не всі питання.
Низький	1-2	Здобувач вищої освіти частково володіє теоретичними знаннями за темою завдання самостійної роботи, нездатний вірно оцінити отримані результати. В конспекті розглянуті не всі питання.

Трудомісткість

загальна кількість годин – 120 год.

кількість кредитів – 4,0.

форма семестрового контролю – залік.

Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. Якщо здобувач вищої освіти пропустив заняття, він зобов'язаний відпрацювати його й виконати завдання згідно методичних рекомендацій до практичних занять та самостійної роботи. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття. Списування під час виконання тестових завдань, контрольної роботи заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Є можливість опанування навчальної

дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті, перед опануванням даної навчальної дисципліни. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні, набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

презентації, відеоконтент

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бахмат М.І., Кващук О.В., Хоміна В.Я., Комарницький В.М. Лікарське рослинництво: Навч. посіб. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2011. 256с.
2. Горбань А.Т., Горлачєва С.С., Кривуненко В.П. Лекарственные растения: вековой опыт изучения и возделывания. Полтава: Верстка, 2004. 232 с.
3. Гулько Р.М. Словник лікарських рослин світової медицини. Львів: Ліга-Прес, 2005. 506 с.
4. Зузук Б.М., Зузук Л.Б. Ресурсознавство лікарських рослин. Вінниця: НОВА КНИГА, 2009. 144 с.
5. Ивашин Д.С. Справочник по заготовкам лекарственных растений. Киев. : Урожай, 1986. 280 с.
6. Каталог насіння культивованих видів і сортів лікарських рослин / під ред. директора ДСЛР ІА УААН Рак В.В. Київ: Фітосоціоцентр, 2008. 32 с.
7. Належна практика культивування і збору лікарської рослинної сировини (GACP) як гарантія якості лікарської рослинної сировини і препаратів на її основі / кол.авт.: науково-практичний посібник.- Лубни: Комунальне видавництво «Лубни», 2018. 123 с.
8. Смик Г.К. У природі й на городі. Київ:Урожай, 1990.–256 с.
9. Шелудько Л.П., Куценко Н.І. Лікарські рослини: селекція і насінництво. Полтава: ТОВ "Копі-центр", 2013.-476 с.
10. WHO guidelines on good agricultural and collection practices (GACP) for medicinal plants // Geneva, World Health Organization, 2003.
11. Шкідники польових культур: Практикум / За ред. М.Б. Рубана. К.: Урожай, 1996. 232 с.

Допоміжні:

1. Бровдій В. М., Гулій В. В., Федоренко В. П. Біологічний захист рослин. К., 2004. 351 с.
2. Мінарченко В.М., Тимченко І.А. Атлас лікарських рослин України (хронологія, ресурси та охорона). К.: Фітосоціоцентр, 2002. 172с.
3. Правові основи використання та охорони природних рослинних ресурсів України / Мінарченко В.М., Дудченко Л.Г., Гарник Т.П., Шураєва Т.К. Фітотерапія в Україні.

2000. - № 1. С. 45-47.
4. Лікарські рослини: Енциклопедичний довідник / За ред. академіка АН УРСР А.М. Гродзінського. К.: Голов. ред. укр. рад. енциклопедії ім. М.П. Бажана, 1992. 344 с.
  5. Бензель Л.В., Грицик А.Р., Олійник Т.П. Лікарські рослини у повсякденному харчуванні: Пряно-ароматичні рослини. Львів: Літературна агенція „Піраміда”, 2004. 84 с.
  6. Изучение и использование эхинацеи. Материалы международной конференции 21-24 сентября 1998 года. Полтава: Верстка, 1998.-220 с.
  7. Инновационные подходы к изучению эхинацеи. Материалы международной конференции 25-27 июня 2013 года.–Полтава: Дивосвіт, 2013.
  8. Поспелов С.В., Самородов В.Н., Кисличенко В.С., Остапчук А.А. Расторопша пятнистая: вопросы биологии, культивирования и применения. Полтава: РИО ПГАА, 2008. 164 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. www.biodiv.org – сайт Конвенції про біологічне різноманіття.
2. Лікарські рослини . Режим доступу: <http://www.infoherbs.ru/ukr/>
3. GACP (Good Agricultural and Collection Practice for Starting Materials of Herbal Origin), EMEA/HMPC/246816/2005.-[http: www.emea.eu.int](http://www.emea.eu.int)